תנן התם. במסכת שבת בפרק בתרא: **מפירין נדרים בשבת.** בעל לאשתו ואב לבתו: **ונשאלין.** לחכם: **שהן לצורך השבת.** כגון שנדרה מאכילה או מתכשיטין: **נדרה עם חשיכה.** משמע אפי' נדרים שלא לצורך השבת דמסתברא מילתא הואיל ונדרה בשבת עם חשיכה דלאו לצורך השבת נדרה דאי משום עונג אכילה ושתייה כבר אכלה מבעוד יום ואי משום תכשיטי שבת נדרה ההיא שעתא לאו זמן תכשיט הוא דהא משחשיכה רגילים להפשיט תכשיטי שבת אלא ודאי בנדרה שלא לצורך שבת קמיירי וקתני מפר לה עד שתחשך ואי אמרת שלא לצורך השבת אין מפירין בשבת מאי איריא דקתני דמשהחשיך אין יכול להפר אפי' כי נדרה בתוך השבת נמי אין יכול להפר שזה אינו לצורך השבת אלא (ב) דמדקתני דמפר לה עד שתחשך שמע מינה דמפירין אפי' שלא לצורך השבת וקשיא לרב דימי דאמר אין מפירין אלא לצורך השבת: **למ"ד כל היום אין טפי לא.** הלכך אפי' שלא לצורך השבת מפר אחר אינו מפר עכשיו בשבת שוב אין יכול להפר: **למ"ד מעת לעת קפיד שלא לצורך השבת אין מפירין.** כשנדרה בשבת מפני שיכול להפר אחר השבת: **כשלא היה להן פנאי.** לישאל עליהן מבעוד יום הוא דקאמר דנשאלין עליהן בשבת: **או דלמא אפשר לישאל עליהן מבעוד יום.** נמי נשאלין עליהן בשבת: **דאיזדקיקו ליה רבנן.** שנטפלו חכמים כולן להתיר לו בשבת ואפילו בנדרים שהיה לו אפשר לישאל עליהן מבעוד יום: **ביחיד מומחה.** לרבים הוא דנשאלין לו: **אבל בג' לא.** בין הדיוטות בין מומחין דכל בי תלתא מיתחזי כי דינא וקיימא לן[1] דאין דנין בשבת: **אפי' מעומד.** כדאמר לעיל דרכה בר רב הונא הוה יתיב וקאים[2]: **ואפילו בקרובין ואפילו בלילה לא מתחזי כי דינא: והא מפני' היא.** דקתני בהדיא מפירין בלילי שבת ומאי קמ"ל רבי אבא **אימא נשאלין.** נדרים לחכם בלילה: **אמר רב הכי.** דנשאלים נדרים בלילה: **אמר ליה אישתיק.** רב בשעה ששמע הדבר שתק: **אמר ליה אישתיק קאמרת.** כלומר מי קאמרת הוה אינם דאמרה קמיה דרב דנשאלין נדרים בשבת ושמע רב ושתק ומדאישתיק רב קאמרת דהכי סבירא ליה או דלמא הכי קאמרת דרב הוה שתי בהיא שעתא דאיתמר קמיה שמעתא ואת נפקת לברא מקמי דליפסוק למישתי ולא ידעת מאי מהדר: והתניא אישתיק ג"ל אשקיין קאמרת או אשקיין קאמרת אמר ליה ת"ש דאמר רב אבא שאל לרב הונא אם שמעה מרב בפירוש והשיב לו רב הונא דאיתמר אמר קמיה דרב ורב שתק ושאל לו ר' אבא לרב הונא הא דשתק לך רב משום דהודה לדבריך כאדם האומר לחבירו אשקיין או דלמא האי דשתק לך משום שרגה לשתקך ולא חש להשיבך. ומייתי ת"ש דרב גופיה עבד עובדא להתיר נדרים בלילה: בקיטונא

תנן התם. [1]מפירין נדרים בשבת ונשאלין לנדרים שהן לצורך השבת [2]איבעיא להו מפירין נדרים בשבת לצורך השבת או דלמא [3]אפי' שלא לצורך ת"ש דתני רב זוטי דבי רב פפי אין מפירין נדרים אלא לצורך השבת אמר רב אשי הא לא תנן הכי נדרה עם חשיכה מפר לה עד שלא תחשך ואי אמרת לצורך השבת אין שלא לצורך השבת לא מאי איריא חשכה אפי' בתוך היום אינו יכול להפר דשלא לצורך (4) תנאי היא [5]הפרת נדרים כל היום רבי יוסי ברבי יהודה ור"א בר' שמעון אמרו מעת לעת למ"ד כל היום אין טפי לא אפילו שלא לצורך השבת מפר למאן דאמר מעת לעת לצורך השבת אין שלא לצורך השבת לא [6]ונשאלין לנדרים שהן לצורך השבת [7]איבעיא להו כשלא היה להם פנאי או דלמא כשהיה להם פנאי ר"ת"ש דאיזדקיקו ליה רבנן לבריה דרב זוטרא בריה דרב זעירא אפילו בנדרים שהיה להם פנאי מבעוד יום סבר רב יוסף למימר נשאלין נדרי' בשבת ביחיד מומחה אין בשלשה הדיוטות לא משום דמתחזי כדינא א"ל אביי [8]כיון דסבירא לן אפי' מעומד אפי' בקרובים ואפי' בלילה לא מיתחזי כדינא אמר ר' אבא אמר רב הונא אמר רב הלכה מפירין נדרים בלילה והא מתניתין היא נדרה בלילי שבת אלא אימא הלכה נשאלין בלילה א"ל ר' אבא לרב הונא אמר רב הכי א"ל אישתיק [9]אמר ליה אישתיק קא אמרת או שתי קאמרת אמר רב איקא בר אבין איזדקיק ליה רב לרבה בקיטונא

תנן התם. כפרק מי שהחשיך (שבת קנ:): **מפירין נדרים.** בעל לאשתו: **ונשאלים.** נדרים לחכם: **מפירין נדרים בשבת לצורך השבת.** הא דקתני לצורך השבת אכולה מתניתין קאי דאפי' הפרה דוקא לצורך השבת או דלמא אפי' שלא לצורך השבת דלא קאי אלא אשאלה משום דכיון דצריך חכם או שאשה הדיוטות מיחזי כדינא ת"ש שאין שעה עוברת לשאלה: **אפי' בחוך היום נמי לא יפר דשלא לצורך הוא.** דכיון דעם חשיכה נדרה מאי איריא לצורך שבת ים בהפרתה אלא ודאי אפי' שלא לצורך מפר לפי שהזמן עובר וכדקתני אשם חשכה ולא הפר שוב אינו יכול להפר וכדמסקינן דבפלוגתא דהנך תנאי תליא: **תנאי היא.** ולא קשו מתניתין ובריימתא דתני רב זוטי אהדדי דפלוגתא דתנאי היא למ"ד כל היום כולו טפי לא מפר אפי' שלא לצורך השבת דכיון שהזמן עובר הקילו להפר שלא לצורך משא"כ בשאלה דאפשר בחול למ"ד מעת לעת לצורך השבת אין שלא לצורך השבת לא כיון דאפשר בחול. הלכך לענין הלכה לדידן דקיי"ל דהפרת נדרים כל היום ותו לא מפירין נדרים בשבת אפי' שלא לצורך השבת: **אהכעי להון בשלא היה אפשר להן מבעוד יום.** כגון שנדרה ערב שבת עם חשכה א"נ דלא חזקיק לה חכם מבעוד יום. ואסיקנא דאפי' בנדרים שהיה להן אפשר מבעוד יום נשאלין לצורך השבת: **ביחיד מומחה אין בשלשה לא משום דמתחזי כדינא.** וקיימא לן[10] דאין דנין בשבת אבל ביחיד מומחה אפי' למאן דסבירא לי' דמאי מומחה סמוך וכמו שנכתוב לפניו בס"ד לא מנכרא מילתא ולא מחזי כדינא: **כיון דסבירא לן אפי' מעומד:** ואילו לדינא אמר ברים פרק שבועת העדות (שבועות כ:) דישיבה בעיא: **ואפי' בקרובין.** שפסולין לדין: **ואפי' בלילה.** שאינה כשרה לדין: **לא מחזי כדינא.** דאינה הכירה עובדא: **והא מתניתין היא.** ומאי קא משמע לן רב: **אלא אימא הלכה נשאלין נדרים בלילה.** ואינטריך לאשמועינן דאע"ג דבעינן חכם או שלשה הדיוטות דדמי לדינא אפילו הכי נשאלין בלילה: **אשקיין קאמרת.** רב הונא שאל את רבי אבא מה שאתה שואלני אמר רב הכי משום דס"ל הא שמעתא ולהשקות לי כוס קאמרת או אשקיקן קאמרת שאתה תמה היכי אמר רב הכי ונתכוונת לשתק אותי. ולפי פירוש זה לא גרס ת"ש אלא הא דרב איקא מימרא באפי נפשה היא. ואית דגרסי אמר רב הכי אמר ליה ת"ש דאמר רב איקא אם שמעה מרב בפירוש והשיב לו רב הונא דאיתמר אמר ליה ת"ש דאמר רב הכי רבי אבא שאל לרב הונא אם שמעה בעצמה מפי אפי' שלא לצורך השבת: **אשקיין קאמרת.** ת"ש דרב גופיה עבד עובדא להתיר נדרים בלילה: בקיטונא

מסורת הש"ס

א) [שבת קנ.], ב) [סס ע"ש], ג) [סס ועיין עו:], ד) שבת קנז., ה) [כתובות קד: ע"ש], ו) [ביצה לו:], ז) [דף עו:], ח) [ביצה לו:], ט) ל"ל בר רב הונא,

הגהות הב"ח

(א) גמ' דשלא לצורך שבת הוא תנאי היא: (ב) רש"י ד"ה נדרה וכו' אלא ודאי מדקתני דמפר:

מוסף רש"י

מפירין. בעל לאשתו, ונשאלין. לחכם, לנדרים שהן לצורך השבת. כגון שנדר שלא לאכול היום (שבת קנז.). **או דלמא אפילו שלא לצורך.** דנדר הפרה ביום שמעו כמיב, ואם לא מיפר הפירנא שוב אינו מיפר (שם). **הפרת נדרים כל היום.** עד שתחשך וחו לא, ואפילו שמע סמוך לחשיכה (שם). **איבעיא להו.** הא דקתני נשאלין לנדרים שהן לצורך, כשלא היה להם פנאי. לשאל מערב שבת קאמר, או אפילו כשהיה להם פנאי (שם). **איישתיק קאמרת.** הא דאמתמהת ואמרת אמר רב הכי, משום דלא סבירא לך הוא ולאשתיקן קאמרת, או משום דחביבה עלך ולשתיקן קאמרת, דאיכ' לתחוי דמיירי דווקא מבעוד יום שהוא לצורך היום, אבל מפיפא מדקדק דשלא לצורך שבת קאמר [דקתני] דלא יפר חשכה, הא בו ביום יפר אפי' סמוך לחשכה שעה אחת: **למ"ד כל היום אין טפי לא אפי' שלא לצורך.** דהקלו כיון שלא יוכל שוב להפר: **למ"ד מעת לעת אין שלא לצורך השבת לא.** דאמאי שריון בשבת להפר, אחר השבת יוכל שוב להפר דזמנו מעת לעת. והר"ש איתי' לכך פוגיא בפ' בתרא דשבת (קנז.) דקאמר תנאי היא כי הכא: **איבעיא להו.** הא דשריון נדרי' לישאל לצורך השבת, בא"פ דהשאל בע"ש שנדר סמוך לחשיכה: **דמתחזי כדינא.** והתנן (ביצה לו:) אין דנין בשבת: **כיון דס"ל אפי' מעומד.** ובקרובים. וקי"ל מיושב: **אלא אימא הלכה נשאלין בלילה.** כיון שנדר בשבת אין דנין בשבת: **ביחיד מומחה.** כגון רבי יוסי ברבי יהודה ובנדרה בשבת: **בשלא היה להם פנאי מבעוד יום.** כגון שנדר בשבת או לא נזדמן לו חכם מע"ש: **משום דמחזי כדינא.** כיון דס"ל אפי' מעומד כו'. ודין דוקא מיושב ובשיב לבמיב ביום המילו את בניו וקרובים פסולים לבמיב לא יומתו אבות על בנים וכל הכשר לדון כשר להעיד: כלן רמוי לגרות הא לבמוב לעיל מיא בר רב שדי גילא ובדיק היה מורה חלים ובודק את המולד אם מתחדש על גלרו. דס"ל אפי' מעומד דפומחין בחבריה כל דהו ואין צריך למצוא פתח לגדולו הלכך היה מתעסק בדברים אחרים בשעה שהיה מתיר נדר כי אין צריך ישוב הדעת אלא דרך ערעי היה מתיר נדר כי אינו אלא דרך ערעי היה מתיר נדרים בלילה. וקמ"ל דלא תשיב כמו דין: אמר ר' אבא אמר רב הונא גרס וכ"ג אמר רב: **א"ל ר' אבא** יתיב וקאים. פירוש היה יושב ועומד שלא היה מושב ליטב כישוב הדעת אלא דרך ערעי היה מתיר נדרים: **אלא אימא הלכה נשאלין נדרים בלילה.** וקמ"ל דלא תשיב כמו דין: אמר ר' אבא אמר רב הונא גרס וכ"ג אמר רב: **א"ל ר' אבא** לרב הונא אמר רב הכי א"ל אשקיין קאמרת או אשתקין. א"ל רב הונא מקובל לן מה שאמרתי ואתה אומר להשקותי אם רב אמרה או אינו מקובל לן ואתה תמה אם רב אמרה ולהשקותי אתה אומר:

עין משפט נר מצוה

נז א ב מיי' פ"ו מהל' שבועות הל' ו ופי"ג מהל' נדרים הל' ח ופכ"ד מהל' שבת הל' ו סמג לאוין סה ורמב טוש"ע א"ח סימן שמח סעיף ה וטוש"ע י"ד סימן רלד סעיף כד:

נח ג ד מיי' פ"ו מהל' שבועות הל' ו ופכ"ד מהל' שבת הל' ו סמג שם וסימן רסח טוש"ע א"ח שם וטוש"ע י"ד סימן רכח סעיף ג:

נט ה מיי' פ"ו מהל' שבועות הל' ו סמג לאוין רמח רמב טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף ג [ובכ"מ אלפס שבת פכ"ד דף עה:]:

תוספות

תנן התם. בפ' בתרא דשבת (קנז.): **מפירי' נדרי'.** בעל לאשתו: **ונשאלי'.** לחכם: **איבעיא להו מפירי' לצורך שבת.** אי לצורך שבת אמרוייהו קאי: **או דילמא אפי' שלא לצורך השבת.** לא לצורך השבת אלא לנשאלי' דהוי כמו דין, אבל מפירי בעל לא דמפר הוא בלא מרבה: **מאי איריא חשכה.** דאינו יכול להפר לא אפי' בתוך היום אינו יכול להפר, כגון סמוך לחשכה שאין לה שהות לאכול בשבת תו לא הוי לורך שבת, אבל מרישא דקתני מפר עד שתחשך [ומשמע] סמוך לחשכה לא רצה למיתק, דאיכ' לתחוי דמיירי דווקא מבעוד יום שהוא לצורך היום, אבל מפיפא מדקדק דשלא לצורך שבת קאמר [דקתני] דלא יפר חשכה, הא בו ביום יפר אפי' סמוך לחשכה שעה אחת: **למ"ד כל היום אין טפי לא אפי' שלא לצורך.** דהקלו כיון שלא יוכל שוב להפר: **למ"ד מעת לעת אין שלא לצורך השבת אין שלא לצורך.** דאמאי שריון בשבת לעת, אבל בחול יוכל שוב להפר אחר השבת אין לו לעת. והר"ש איתי' לכך פוגיא בפ' בתרא דשבת (קנז.) דקאמר תנאי היא כי הכא: **איבעיא להו.** הא דשריון נדרי' לישאל לצורך השבת, בא"פ דהשאל בע"ש שנדר סמוך לחשיכה: **דמתחזי כדינא.** והתנן (ביצה לו:) אין דנין בשבת: **כיון דס"ל אפי' מעומד.** ובקרובים. וקי"ל מיושב: **אלא אימא הלכה נשאלין בלילה.** כיון שנדר בשבת אין דנין בשבת: **ביחיד מומחה.** כגון רבי יוסי ברבי יהודה ובנדרה בשבת: **בשלא היה להם פנאי מבעוד יום.** כגון שנדר בשבת או לא נזדמן לו חכם מע"ש: **משום דמחזי כדינא.** כיון דס"ל אפי' מעומד כו'. ודין דוקא מיושב ובשיב לבמיב ביום המילו את בניו וקרובים פסולים לבמיב לא יומתו אבות על בנים וכל הכשר לדון כשר להעיד: כלן רמוי לגרות הא לבמוב לעיל מיא בר רב שדי גילא ובדיק היה מורה חלים ובודק את המולד אם מתחדש על גלרו. דס"ל אפי' מעומד דפומחין בחבריה כל דהו ואין צריך למצוא פתח לגדולו הלכך היה מתעסק בדברים אחרים בשעה שהיה מתיר נדר כי אין צריך ישוב הדעת אלא דרך ערעי היה מתיר נדר ובודק פירוש היה מתיר נדר ובודק סכין: **רבה** ט) **ורב הונא הוה** יתיב וקאים. פירוש היה יושב ועומד שלא היה מושב ליטב כישוב הדעת אלא דרך ערעי היה מתיר נדרים בלילה. וקמ"ל דלא תשיב כמו דין: אמר ר' אבא אמר רב הונא גרס וכ"ג אמר רב: **א"ל ר' אבא** לרב הונא אמר רב הכי א"ל אשקיין קאמרת או אשתקין. א"ל רב הונא מקובל לן מה שאמרתי ואתה אומר להשקותי אם רב אמרה או אינו מקובל לן ואתה תמה אם רב אמרה ולהשקותי אתה אומר:

מי שהחשיך (שבת קנז.) כיון דמתחזי כדינא דאמר מרישא דקתני מפר לה עד שלא תחשך דמשמע סמוך לחשיכה לא בעי למיתק דאיכא דאיכא שהות כיון לאכול אבל מפיפא מדקדק שפיר דמשמע דווקא חשיכה הא כיון אפי' סמוך לחשיכה מלי מפר: מ"ד בכל היום אין טפי לא. שלא לצורך השבת כיון דאי אפשר להפר משמחשך הקילו חכמים להפר בשבת אף שלא לצורך: ולמ"ד מעת לעת לצורך השבת אין שלא לצורך לא. אם נדרה בשבת אינו מפר אלא לצורך השבת אבל אם נדרה בע"ש ושמע בעצה ולא הפר לה מפר בשבת אפילו שלא לצורך השבת ואע"פ שהיה יכול להפר מאתמול הא אמרינן לקמן דנשאלין על נדרים בשבת לצורך השבת אפי' בנדרים שהיה להם לישאל מבעוד יום הלכך ה"ג כיון דזמנו עובר אפי' שלא לצורך מפירין והך בריימתא דקתני אין מפירין אלא לצורך השבת אתיא כר' יוסי בר' יהודה ובנדרה בשבת: **בשלא היה להם פנאי מבעוד יום.** כגון שנדר בשבת או לא נזדמן לו חכם מע"ש: משום דמחזי כדינא. כיון שנדר בשבת אין דנין בשבת: כיון דס"ל אפי' מעומד כו'. ודין דוקא מיושב ובשיב לבמיב ביום המילו את בניו וקרובים פסולים לבמיב לא יומתו אבות על בנים וכל הכשר לדון כשר להעיד: כלן רמוי לגרות הא לבמוב לעיל מיא בר רב שדי גילא ובדיק היה מורה חלים ובודק את המולד אם מתחדש על גלרו. דס"ל אפי' מעומד דפומחין בחבריה כל דהו ואין צריך למצוא פתח לגדולו הלכך היה מתעסק בדברים אחרים בשעה שהיה מתיר נדר כי אין צריך ישוב הדעת אלא דרך ערעי היה מתיר נדר ובודק פירוש היה מתיר נדר ובודק סכין: **רבה** ט) **ורב הונא הוה** יתיב וקאים. פירוש היה יושב ועומד שלא היה מושב ליטב כישוב הדעת אלא דרך ערעי היה מתיר נדרים בלילה. וקמ"ל דלא תשיב כמו דין: אמר ר' אבא אמר רב הונא גרס וכ"ג אמר רב: **א"ל ר' אבא** לרב הונא אמר רב הכי א"ל אשקיין קאמרת או אשתקין. א"ל רב הונא מקובל לן מה שאמרתי ואתה אומר להשקותי אם רב אמרה או אינו מקובל לן ואתה תמה אם רב אמרה ולהשקותי אתה אומר:

בקיטונא דבי רב. בחדר של בית המדרש: ה"ג [1]**ר"ג סבר אין פותחין בחרטה.** אלא צריך למצוא פתח מתוך הנדר. ולפי שצריך לעיוני בפתחא ירד מן החמור וישב: **ורב נחמן סבר פותחין בחרטה.** הלכך אפילו מעומד. ולא פירש כן רש"י ז"ל בפרק הדר (ערובין סד:). וכתב הרשב"א ז"ל דלדידן דקיימא לן פותחין בחרטה כיון דמעיקרא דמילתא פותחין בחרטה ולא בעינן יושב אפילו לא נתחרט ואנו צריכין לחזר אחר פתחים להתירו לא בעינ יושב דכיון דעיקר דינא מעומד סוף דינא מעומד. ולפי שלא ידעתי לטעמו איני אומר כן: **חזי מר דהוה נורגא מרבנן.** דקאמר דבמערבא אמרי שהנודר חוטא הוא: **פניא האומר לאשתו.** אחר שנדרה כל נדרים שתדורי אי אפשי שתדורי אין רצוני שתהא נודרת מכאן ואילך אף על גב דמשמע ממילתיה דמאי דנדרה עד השתא ניחא ליה ומקיים להו לנדריה שנדרה עד עכשיו אפילו הכי לא אמר כלום שאין זו הקמה ואילו רצה אח"כ להפר ביום שמיעה רשאי אבל אם אמר לה יפה עשית (אין כמותך) כשנדרת נדרים הללו אי נמי דאמר לה אין כמותך אי נמי דאמר לה אם לא נדרת אני מדירך דבריו קיימין דכל הני לישני הקמה משמע. ולפי פי' זה כולה ברייתא בהקמה אלא לישנא דרישא לא מהני בה והני לישני דסיפא מהני בה. ולהאי פירושא לא גרסינן בהך ברייתא אין זה נדר לא אמר כלום לישנא דאין זה נדר לא משמע אלא נדרים שנדרה כבר. ומאן דגרים ליה מפרש לברייתא הכי האומר לאשתו נדרים שעברו אי אפשי שתדורי כלומר אי אפשי בהן אי נמי דאמר לה אין זה נדר לא אמר כלום דבהפרה לשון מפורש בעינ וכי קתני כל נדרים שתדורי עתיד במקום עבר הוא ושנדרת קאמר ואשכחן טובא דכוותיה אי נמי שתדורי דוקא ואליבא דר"א דאמר בעל מפר נדרים שלא חלו [לעיל עה.] וסיפא קתני דינהו דבהפרה בעינ לשון מפורש בהקמה בחד מהנך לישני דתני בתר הכי סגי. ונראה בעיני דטעמא דמילתא דכיון דתניא לקמן[2] קיים בלבו קיים לא גרעי הני לישני מקיים בלבו אבל בהפרה כיון דקי"ל [לקמן עט.] הפר בלבו אינו מופר אף כשהוא מוציא בשפתיו צריך שיהא לשונו כרוח: **פניא לא יאמר אדם לאשתו בשבת מופר ליכי בטל ליכי כדרך שאומר לה בחול.** הא דאסרינן למימר הכי לאו משום גזירה דהיתר נדרים בחכם הוא דהא כיון דאמר לה טלי אכלי לגורך השבת הוא ואפילו בשאלה שרי אלא טעמא דמילתא דכיון דאפשר לשנויי משנינן: **וצריך שיבטלנו בלבו.** דאע"ג דאמר לה טלי ואכלי צריך שיאמר בלבו שיהא הנדר בטל: **ובחול מוציא בשפתיו.** אם נדרה בחול צריך להוציא בהפרה בשפתיו: **אחד זה ואחד זה.** אחד שבת ואחד חול מבטל בלבו ואין צריך להוציא בשפתיו כיון שאמר לה טלי ואכלי טלי ושתי דהך ברייתא נמי אמידך קיימא. ואית דגרסי ולערב בחול מוציא בשפתיו וכולה אנדרה בשבת קאי דנהי דבשבת משתרי בביטול שבלב ולערב בחול צריך בשפתיו. ולא נהירא דאי הכי מאי אחד זה ואחד זה דקתאמרי ד"ה אלא ודאי לא גרס לערב. ומקשו הכא היכי אמרי ד"ה אחד זה ואחד זה מבטל בלבו וא"ל להוציא בשפתיו נהי דאמר לה טלי ואכלי טלי ושתי מי עדיף [האי] ליישנא מאין כאן נדר ואי אפשי שתדורי דאמרינן לעיל לפוס פירוש בתרא דכתבינן בההיא דלא מהני בהפרה וכ"ת שאני התם שלא בטלו בלבו הא תניא לקמן[2] דהפרה בלב לא מהניא והא לאו קושיא היא דכי אמר לקמן הפר בלבו אינו מופר ה"מ היכא דלא אמר לה טלי ואכלי טלי ושתי מהיכא שלא בטל בלבו ומוציא בשפתיו לשון גרוע דהיינו אי אפשי שתדורי ואין זה נדר לא מהני עדיף בטול בלב כל היכא דאמר לה טלי ואכלי טלי ושתי מהיכא שלא בטל בלבו ומוציא בשפתיו לשון גרוע דהיינו אי אפשי שתדורי ואין זה נדר כך העלו בתוספות. ויש לרמב"ם ז"ל בזה דרך אחרת שאינה מחוורת וכבר השיגו בה הרשב"ד ז"ל. וכי קתני בברייתא דלעיל לא יאמר אדם לאשתו בשבת מופר ליכי בטל ליכי כדרך שאומר לה בחול לאו למימרא דבחול צריך למימר הכי דהא אמרי ב"ה דבין בשבת בין בחול כל שאמר לה טלי ואכלי ובטל בלבו סגי אלא כדרך שהוא רגיל לומר לה בחול קאמר: **אמר ר' יוחנן חכם שאמר בלשון בטל.** דהיינו מופר ליך ובטל שאמר בלשון חכם שאמר מותר ליך. לשון בעל מפורש הוא בכתוב דהיינו לשון הפרה [במדבר ל] ולשון חכם דהוי מותר ליך משמע ליה מדכתיב לא יחל דברו [שם] כלומר לא יעשה דבריו חולין ודרשינן [חגיגה י.] אבל אחרים מוחלין לו שעושין אותו חולין ובמולין מותר שייך למימר בהו

וצירושלמי

והתניא. במסכת עירובין (דף סד:): **ירד ר"ג ויסד בו'.** אלמא דבעי יסיבה: **ר"ג סבר פותחין בחרטה.** דלריך החכם לפתוח לו בתחלת הנדר ולהעמיד תחילת הנדר בטעות שיהא מתחרט על כך כדאמרינן[3] אילו היו עשרה בני אדם שיפייסון באותה שעה דהשתא עקר ליה לנדרייה לגמרי דכמאן דלא הוי נדר דמי הלכך הואיל ולא אפשר בהיתר אי לאו דמיעקר נדרא בעי עיוני טפי למיעקריה ולהכי יסד: **ורב נחמן סבר אין פותחין בחרטה.** ואי לא אמר בפירוש מיחריטנא[3] (לא) שרינן ליה ולא בעי לעיוני ויכול לספר אפילו מעומד: **ואמרו ליה זיל בעי רחמי אנפשך.** כך פתחו לו בחרטה: **הא לא אדלא.** אלא נדרת אית בך חטא: **אי אפשי שתידור לא אמר כלום.** דאין הפרה בלשון הזה: ואם בא לקיימו ואמר לה יפה עשית שנדרת ואין כמותך אשה חשובה לפי שנדרת ואם לא נדרת אני הייתי מדירך אכל כך יפה נדרת אני דבריו קיימין. דאין לך קיום גדול מזה: **עלי ואכלי טלי ושתי.** להכי נקט הכי משום דהוו דברים שיש בהם עינוי נפש וצרכי שבת ניחוה: **וצריך שיבטל בלבו.** שיאמר בלבו מופר ליכי: **חכם שאמר בלשון בטל.** מופר ליך: **ובעל שאמר בלשון חכם.** מותר ליך: זה

[1] לא יאמר אדם לאשתו בשבת מופר ליכי בטיל ליכי כדרך שאומר לה בחול אלא אומר לה טלי ואכלי טלי ושתי והנדר בטל מאליו א"ר יוחנן [2]וצריך שיבטל בלבו תניא בש"א בשבת מבטל בלבו בחול מוציא בשפתיו ובה"א [3]אחד זה ואחד זה מבטל בלבו ואין צריך להוציא בשפתיו א"ר יוחנן [4]חכם שאמר בלשון בעל ובעל שאמר בלשון חכם לא אמר כלום דתני' [5]זה הדבר החכם מתיר ואין בעל מתיר שיכול ומה חכם שאין מפר מתיר בעל שמפר אינו דין שמתיר ת"ל זה

[1] ר"ג סבר פותחין בחרטה. [2] דתניא בש"א בשבת מבטל בלבו בחול מוציא בשפתיו ובה"א אחד זה ואחד זה מבטל בלבו ואין צריך להוציא בשפתיו. [3] אלא אומר לה בחרטה מחלה, לפיכך צריך לישב דעתו יפה לעקור נדרו. (רא"ה בשם). ורב נחמן סבר אין פותחין. כלומר אין החכם פותח אלא הוא עצמו מתחיל בחרטתו, ואם אינו מתחיל מעצמו אין מתירין לו, הילכך אין צריך החכם לישב דעתו כל כך (שם). שתדורי. שנדרת (שם).

תורה אור השלם

1. וכי תֶחְדַּל לִנְדֹּר לֹא יִהְיֶה בְךָ חֵטְא:
דברים כג כג
2. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ: במדבר ל ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' ר"ג סבר פותחין וכו' ורב נחמן סבר אין פותחין. נ"ב ס"א ר"ג סבר אין פותחין וי"נ סבר פותחין: (ב) רש"י ד"ה ורב נחמן וכו' מיחריטנא שרינן כל"ל ומיבא לא נמחק:

מוסף רש"י

בקיטונא. קיטון, חדר קטן של בית המדרש (שבת סו). פותחין בחרטה. כלומר החכם פותח לו בחרטה מחלה, לפיכך צריך לישב דעתו יפה לעקור נדרו. (ראה"ה בשם). ורב נחמן סבר אין פותחין. כלומר אין החכם פותח אלא הוא עצמו מתחיל בחרטתו, ואם אינו מתחיל מעצמו אין מתירין לו, הילכך אין צריך החכם לישב דעתו כל כך (שם). שתדורי. שנדרת (שם).

פירוש הרא"ש

בקיטונא דבי רב. חדר ויבא החדרה מתרגמין ועלא לקיטונא (בראשית מג). ר"ג סבר אין פותחין בחרטה. אלא צריך למצוא פתח לעקור הנדר מעיקרו הלכך ירד ומתעטף ליסב בחימה כמו דיין: חזי מר האי מרבנן בו'. כמה הם מקפידין על נדרי נדרים: וא"ר יוחנן וצריך שיבטל

נט א טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף ז:
ם ב שם סעיף ד:
סא ג טוש"ע י"ד סי' רג סעי' ח:
סב ד ה מיי' פי"ג מהל' נדרים הלכה [ב] ג סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף ה:
סג ו ז מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' ח סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף כד ולח:
סד ח מיי' שם הלכה [ד] ז טוש"ע שם סעיף מ:
סה ט מיי' שם הל' ג וס"ו מהלכות שבועות הל' ה סמג לאוין רמא טוש"ע י"ד סימן רלד סעי' ו וסימן רכח סעיף ג:

תוספות

אר"נ הלכה נשאלי' נדרי' עומד יחידי ובלילה בו' אפי' היה אפשר להן מבעוד יום. וכלבד שיהא לצורך השבת: ר"נ סבר אין פותחי' בחרטה. לכדו תהיה (עי' לעיל כא:), אלא צריך למצוא לו פתח אחר חרטה מעצייתא ולעשות הנדר טעות: ומעקר נדרא בעי' ובע' עיונא. ולהכי יסב ר"ג: דר"נ סבר פותחי' בחרטה. ולא בעי עיונא, הלכך אפי' מעומד: חזי מר כו'. כמה הם מקפידים על נדרי נדרי': א"ר יוחנן צריך שיבטל בלבו. הא דתני בשבת מ' לה טלי אכלי צריך שיתבטל בלבו הפרה מעליא: וב"ה או' אחד זה ואחד זה מבטל בלבו וא"צ להוציא בשפתיו. ומתניתא דקתני כדרך שא' לה בחול משמע דבחול בעי אמירה, ה"פ אם בא לומ' בשבת לא יאמר כדרך שהוא רגיל לו' בחול, ה"ה דאי בעי בעי מפר בלא אמירה. וא"ת לר' יוחנן דא' וצריך שיבטל בלבו א"כ למה לי למימר טלי אכלי, וי"ל דמ"מ בעי להודיע לה שהפר לה בלבו וקאמר לה טלי אכלי, א"נ הך ברייתא אפלוגתא דב"ש וב"ה קיימי, כי א' לה טלי ואכלי צריך עו' בטול בלב: חכם שא' בלשו'. הפרה דכתי' (במדבר ל) בני בעל: ובעל שא' בלשון חכם. דכתי' (שם) לא יחל דברו, ודרש' מינה (חגיגה י.) הוא אינו מוחל אבל אחרי' מוחלי' להיינו חכם, והיינו [התרה] דהא לא כתי' ביה הפרה: זה הדבר. מיעוט, החכם מתיר כו': שיבטל ומה חכם כו' ת"ל כו'. ולא היה צריך תו לק"ו דאי לאו קרא אחרי' דשיש הם מפכרה דמנין לנו לחלק, ולא שקיל ועדי תלמודא למפרך מידי אחך ק"ו:

כדי להודיע לה שהפר בלבו אי נמי פלוגתא דב"ש וב"ה קאי אהיכא דא"ל טלי ואכלי ומילתא דר' יוחנן אתיא ככ"ע אבל היכא דלא אמר טלי ואכלי מהניא הפרה בלב לב"ש בשבת ולב"ה אפי' בחול והר"מ ממיי"ן פי' דטלי ואכלי לאו הפרה היא אלא להודיע שהפר בלבו דאי הוא הפרה אמאי קא"ר יוחנן וצריך שיבטל בלבו דכיון דאמר לה טלי ואכלי בודאי חשב בלבו שיהא מופר שאינו רוצה להאכילה דבר האסור לה אלא ודאי כי ה"ג לא הוא הפרה ולכן א"ר יוחנן וצריך שיבטל בלבו כלומר מופר ליך אבל בשפתיו לא יוציא בקול רם כי היא דפרק היה קורא (ברכות טו.): לא יברך ברכת המזון בלבו ואם ביקר יצא דהיינו שבירך ולא השמיע לאחו: חכם שאמר בלשון בעל. בלשון הפרה לא אמר כלום דהפרה משמע מבאן ולהבא [ובא בעל שאמר בלשון התרה לא אמר כלום כדי ליתן חילוק בין הפרת בעל לחתרת חכם: שיבטל ומה חכם שאין בפיר מתיר. ק"ו לרוחתא דמילתא בעלמא הוא דאי לא כתיב מיעוטא ממילא היו למדין זה מזה ליתן את החמור של זה בזה ושל זה בזה ועוד אי לאו מיעוטא דזה הדבר מנא לן דחכם אינו מפר:

ב) **זה הדבר אשר צוה ה'.** דבריס ככתבן דאין בעל מתיר דכתיב אם הפר יפר אותם אישה: **ת"ל זה הדבר.** ואי אפשר לשנות נדבר ומכם מתיר דכתיב אלה ראשי המטות וכתיב לא יחל דברו אבל ראשי המטות מוחלין לו ומסיים הברייתא נאמר כאן כו' וגאמר בשחוטי חוץ מה להלן דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל דכולהו מיחייבי משוס שחוטי חוץ: **אף בפרשת נדרים כו'.** ולקמן מפרש למאי הלכתא: **להכשיר ג' הדיוטות.** בהפרת נדריס דאהרן חד ובניו חד וכל ישראל הרי תלתא ומדכתיב בהו כל ישראל שמע מינה להכשיר שלשה הדיוטות: **והא ראשי המטות כתיב.** בהפרת נדריס דמשמע מומחין: [**ביחיד מומחה**]. להכשיר בהן יחיד מומחה לרבים: **ראשי המטות בשחוטי חוץ למאי הלכתא.** דהא אקשינן להו להפרת נדריס: **לומר שיש שאלה בהקדש.** דפרשת שחוטי חוץ שייכא לגבי הקדש וקמ"ל דראשי המטות דשאלין עליו להקדש טעות אינו הקדש: **אין שאלה בהקדש.** דהקדש טעות הוי הקדש: **ב"ש לית להו ג"ש.** ולא הוה כתיב ראשי המטות בשחוטי חוץ בלא גמרינן ג"ש: וקא מקשינן לב"ש למאי הלכתא כתיב זה הדבר בשחוטי חוץ: **ואינו חייב על המליקה.** שאם מלק עוף בחוץ אינו חייב: **והכתיב שבת עמהן.** בסמוך לאותו פסוק וידבר משה את מועדי ה' בפרשת אמור אל הכהנים וכתיב לעיל מינה מלבד שבתות ה' וגו': **והא.** פרשת נדריס: **מסיטרא כתיבא.** בלד אותה הפרשה דפנחס כתיב פרשת נדריס: לריכין

ג) **זה הדבר חכם מתיר ואין בעל מתיר תניא אידך זה הדבר בעל מפר ואין חכם מפר שיכול ומה בעל שאין מתיר מפר חכם שמתיר אינו דין שמפר ת"ל זה הדבר בעל מפר ואין חכם מפר** [6]**נאמר כאן זה הדבר ונאמר להלן** [1]**זה הדבר בשחוטי חוץ מה בשחוטי חוץ אהרן ובניו וכל ישראל אף פרשת נדרים אהרן ובניו וכל ישראל ומה כאן ראשי המטות אף להלן ראשי המטות בפרשת נדרים למאי הלכתא אמר רב אחא בר יעקב** [8]**להכשיר שלשה הדיוטות והא** [2]**ראשי המטות כתיב** [3]**אמר רב חסדא ואיתימא ר' יוחנן** [3]**ביחיד מומחה ראשי המטות בשחוטי חוץ למאי הלכתא אמר רב ששת לומר** [4]**שיש שאלה בהקדש לב"ש** [5]**דאמר אין שאלה בהקדש ראשי המטות דכתיב בשחוטי חוץ למאי הלכתא ב"ש לית להו גזירה שוה זה הדבר בפרשת נדרים למאי כתיב לומר חכם מתיר ואין בעל מתיר בעל מפר ואין חכם מפר זה הדבר בשחוטי חוץ למאי כתיב לומר** [7]**על השחיטה חייב ואין חייב על המליקה אלא לב"ש להכשיר ג' הדיוטות מנלן נפקא להו מדרב אסי בר נתן דכתיב** [3]**וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל והתניא רבי יוסי הגלילי אומר מועדי נאמרו ולא נאמרה שבת בראשית עמהן בן עזאי אומר מועדי נאמרו ולא נאמר פרשת נדרים עמהן** [9]**רב אסי בר נתן קשיא ליה הא מתניתא אתא לנהרדעא לקמיה דרב ששת ולא אשכחיה אתא אבתריה למחוזא א"ל מועדי ה' נאמרו ולא נאמרה שבת בראשית עמהן והא כתיב שבת עמהן ותו מועדי ה' נאמרו ולא נאמרה פרשת נדרים עמהן והא מסיטרא כתיבא א"ל הכי קתני** מועדי

ובירושלמי משמע דחכם נמי מלי קאמר אין כאן נדר אין כאן שבועה דגרם התם[10] נעל שאמר בלשון חכם והחכם שאמר בלשון בעל לא אמר כלום אלא זה אומר בהלכתו וזה אומר בהלכתו הבעל אומר מופר לך והחזקן אומר אין כאן נדר אין כאן שבועה ולפי זה משמע לי דלישנא דמופר שייך מכאן ואילך ולישנא דמותר בדבר שהיה מותר מעיקרו: **נאמר כאן זה הדבר.** בפרשת נדריס: **מה בשחוטי חוץ אהרן ובניו וכל ישראל.** דהא כתיב בריס ההיא פרשה דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל שכולן שוין בה אף בפרשת נדריס אהרן ובניו וכל ישראל דכולן כשרין להתיר את הנדר: **ומה כאן ראשי המטות.** בנדריס דראשי המטות כתיב בהו אף להלן בשחוטי חוץ ראשי המטות. ומפרש לקמן למאי הלכתא: **אמר רב אחא בר יעקב להכשיר שלשה הדיוטות.** הלי הדיוטות דאמרי' לא כולהו הדיוטות כשרין אלא הנהו דכי מסברי להו מיהא סברי וכדכתיבנא בפרק אלו נדרים (לעיל כג. ד"ה והתם). והיינו דגרסינן בירושלמי[11] שלשה שהן יודעין לפתוח מתירין מזקן. ונראה בעיני דהני דלא שוו נדריס לשחוטי חוץ דהא בשחוטי חוץ כולהו שוו ולא מוקמא גזרה שוה לא קשיא מידי דממילא משמע הלי כדיניה והלי כדיניה דהדיוטות דגריעי כולי הלי דאפילו כי מסברי להו לא סברי סברי דבהתא[12] ניהו ופשיטא דלא חזו להתיר נדריס דכיון דלא סברי כלל אפי' כשהן מתירין אינן יודעין מה מתירין: **והא ראשי המטות כתיב.** ומשמע אבל הדיוטות לא: **ביחיד מומחה.** דכיון דגז"ש מרבי הדיוטות ראשי המטות ממעט להו על כרחך אית להו לקיומי תרוייהו ראשי המטות ביחיד והדיוטות בשלשה. וכי תימא תלתא מנא לך כיון דמפקת ליה מחד אוקמיה אתלתא כעין ג"ד: **לומר שיש שאלה בהקדש.** שאם הקדיש בהמה ושחטה בחוץ ואח"כ נשאל עליה פטור דכיון שיש שאלה בהקדש כאילו לא הקדישה מעולם דמי דתכסה עוקר הנדר מעיקרו: **לבית שמאי דאמרי אין שאלה בהקדש.** בריש פרק ב"ש (מזיר דף ל:) דהקדש טעות הקדש וכיון שכן ודאי לב"ש אין שאלה בהקדש דשאלה לא מהני אלא משום דהוה ליה כנדר טעות: **ראשי המטות דכתיב בשחוטי חוץ למאי הלכתא.** דכיון דאילפינן גזירה שוה מנדריס הוו להו שחוטי חוץ כאילו כתיב בהו נמי ראשי המטות: **זה הדבר.** לב"ש דלא מוקמי לה לג"ש: **לומר חכם מתיר ואין בעל מתיר וכו'.** וכי תימא ולב"ה דמוקמי לה לג"ש מנא להו הא איכא למימר דמיניה נמי ילפי לה דהני דזה הדבר דנדריס לאו כיון דזה הדבר דשחוטי חוץ מופנה הוא ליה מופנה מכל אחד ואחד ולמדין: **זה הדבר דשחוטי חוץ למה לי.** לב"ש דלית להו גזירה שוה דשחוטי חוץ: **לומר על השחיטה הוא חייב.** וב"ה נפקא להו מדכתיב אשר יטמאנו[13] וכדאיתא בתורת כהנים[14]: **להכשיר ג' הדיוטות מנא להו.** דהא לב"ה ילפינן להו מגזירה שוה דשחוטי חוץ: **ולא נאמרה שבת ומועדות.** בתר הכי נאמרה פרשת נדריס. עמהם עם המועדות: **והא כתיב שבת בראשית עמהן.** דבסדר אמור אל הכהנים כתיבא שבת ומועדות בתר הכי בחדא פרשתא: **והא מסיטרא כתיבא.** פרשת נדריס כתיבא בקלה פרשת המועדות דבסדר פנחס כתיבי כולהו מועדות ובתר הכי בראשי המטות פרשת נדריס. סטרא תרגום של קלה[15]: [16]**מועדי ה' לריכין קידוש ב"ד.** כדכתיב אשר תקראו אותם[16] קרי ביה אתם שלריכין ב"ד לקדש ראשי חדשים כדי לעשות המועדות בזמנן: **שבת כראשים אינה לריכה קידוש ב"ד.** שאין ב"ד לריכין לקדש אחד בשבת כדי לעשות שביעי לו שבת והיינו דקתני מועדי ה' נאמרו לענין קדושת ב"ד וכדפרישנא שבת בראשית לא נאמרה עמהן לאותו ענין של קידוש והיינו דקאמר בן עזאי מועדי ה' נאמרו לענין שלריך מומחין לקדש את החדש מפני המועדות אבל פרשת נדריס לא נאמרה עמהן לאותו ענין דמדכתיב אשר תקראו אותם ולמשה ואהרן קאמר משמע דבעי תרי מומחין כוותייהו ואין ב"ד שקול ומוסיפין עוד אחד הרי ג' וכיון דשבת ונדריס סמיכי למועדות וכתיב במועדות אלה למעוטא משמע דממעט להו כל חד וחד למילתיה שבת לקידוש ב"ד דאיהי קבעה אנפשה ונדריס לומר דלא בעי בהו מומחין דאפילו בהדיוטות סגי: **והא כפרשת נדרים ראשי המטות כתיב.** אלמא הדיוטות אין כשרין להפרת נדרים: **ביחיד מומחה.** להכי כתיב ראשי המטות לאשמועינן דהיכא דהוי מומחה ביחיד סגי וממעטינן דאלה ילפינן דהיכא דהוו הדיוטות מתכשרי בשלשה.

ומשמע

לא). אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון יהא קדוש ויצא לבן ב"ש אומר הקדש הולכ לא מהניא שאלה דאפילו טעות ודאי הוי הקדש וכ"ש בטעות שבל ידי מרטה יצא לאולין: ב"ש לית להו גזירה שוה. ולקמן בעי הדיוטות מנא להו לאי הוו דרבי ג"ש למילף נדרים משחוטי חוץ להכשיר הדיוטות הוו ילפי נמי שחוטי חוץ מנדריס לאין ג"ש למתלה: לומר לך חכם מתיר ואין בעל מתיר. ובריתא דלעיל דתיא ליה ג"ש וגם חכם מתיר ואין בעל מתיר ס"ל דמופנה מכל אחד הן דשחוטי חוץ: **על השחיטה הוא חייב.** אם שחט עוף קדשים בחוץ חייב אע"פ שאין זה דרך הכשרי בפנים ואם מלקו בחוץ פטור. ומאן דדרים גזרה שוה נפקא ליה מדדרים בתורת כהנים אשר יטמאנו על השוחט הוא חייב ואינו חייב על המליקה:

מכלם, והוא הדין לכל דבר הקדוש בטולא שפתיו, כגון מרומות ומעשרות, דאי בעי מיפטיל עלייהו וחזרין לטיהלן כדאמרינן בפ"ק פרק הנודר מן הירק (שם). **לב"ש דאמר אין שאלה בהקדש.** אין שאלה בשום הקדש בעולם, דאפילו בשיטולא לו החכם פתח של תרטה אינו יכול להתירו, דאע"ג דעוקר את הנדר מעיקרו ושוטהו נדר של שעות, אפילו הכי גבי הקדש לא אמרי ב"ש הכי, דאפילו כשנעשה הקדש בטעות איתוע לתקדיש חשבי ליה הקדש גמור, כ"ש היכי דהוקדש בלא טעות שלא יועיל פתח התרטה שיטולא לו החכם להתירו (שם). **חכם מתיר.** בלשון מיותר לך, כדכתיב לא יחל דברו, הוא דלא יחל אבל אחרים מוחלין לו, ולשון היתר משמע להו לרבנן הלי לא יחל, ועשה יש לדבר, לפי שהחכם אינו אמתי כיון שמעו כמו בעל בלא טענה, אלא ע"י שמוצא לו מרטה ועקר את הנדר מעיקרו, הלכך לא שייך ביה לשון הפרה אלא לשון התרה, שהתיר לו איסור ע"י הוראה וטענה גמורה, אבל בעל מיפר לאשתו אינו שמעו בלא מרטה מגזירת הכתוב כמו הפר את נדרי, כל דבר קיום העקר ומתבטל בלא טעם קרוי הפרה (שם). **ואין חכם מיפר.** שאם אמר מופר לך לא אמר כלום, דהכי משמע זה הדבר זה הדבור, כמו שכתוב בפרשה מעבר, לזה לשון התרה ולזה לשון הפרה, ולב"ה נפקי להו מסברא דתפרי לעיל דבחכם שייך לומר לשון היתר ובבעל לשון הפרה (שם). **על השחיטה.** בחוץ חייב כרת, דאפילו השוחט עוף קדשים בחוץ, דנפקא לן בתורת כהנים וכזבחים (קו.), מאו אשר יטמאנו, **ואין חייב על המליקה.** של עוף בחוץ, דזה משמע כענין שמפורש בפרשה חייב, כלכתיב כי יטמאו, ולא מ"ש דנפקא לן בת"כ ת"ל אשר יטמאנו, על השחיטה חייב ואין חייב על המליקה (ב"ב שם). **מועדי ה' נאמרו כו'.** סוליה מפרש לקמיה (שם).

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ לֵאמֹר:
ויקרא יז ב
2. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ:
במדבר ל ב
3. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
ויקרא כג מד

מוסף רש"י

מה בשחוטי חוץ אהרן ובניו כו'. כתיב בהו דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל, אף פרשת נדרים אהרן ובניו וכל ישראל, כאילו כתיב בהם וכל ישראל, כדמפרש לקמן למאי הלכתא (רשב"ם ב"ב קב:). **אף להלן.** בשחוטי חוץ דאשי המטות (שם). **בפרשת נדרים למאי הלכתא.** בענין בני נדרים אהרן ובניו וכל ישראל (שם). **להכשיר שלשה הדיוטות.** דכתיב לא יחל דברו, הוא אינו מיחל אבל אחרים מתירין לו, כגון שלשה הנהו בית דין כדאמרינן בסנהדרין (ג.) ואפילו לשמואל דאמר התם שנים שדנו דיינין דין אלא שנקראו ב"ד חלוף, הני מילי דיני ממונות, אבל למשרי איסור נדר לא סגי בפחות מג', דלכי אהני גזירה שוה כאילו נכתב בנדרים אהרן ובניו וכל ישראל, לומר לך שסקולין כל ישראל להתיר נדרים, ואפילו הדיוטות, כאהרן ובניו (ב"ב שם). **והא ראשי המטות כתיב.** דמשמע מומחין (שם). **ביחיד מומחה.** בקי בגמרא, כלומר רב מובהק, והלי דכתב ראשי לשון רבים, מומחין דעלמא קאמר (שם). **שיש שאלה בהקדש.** כמו שיש שאלה בנדרים, דבנדרים כתיב לא יחל דברו, והוא הדין לכל הקדשות, שאם שחט קדשים בחוץ ומתחייב כרת ואח"כ הלך אצל חכם להתיר לו הקדשו ומצא לו פתח של תרטה ועקר את הקדש מעיקרו ונעלדיה בהקדש טעות, אינגלאי מילתא למפרע דלא הוה הקדש מעולם ופטור

לא). אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון יהא קדוש ויצא לבן ב"ש אומר הקדש הולכ לא מהניא שאלה דאפילו טעות ודאי הוי הקדש וכ"ש בטעות שבל ידי מרטה יצא לאולין: ב"ש לית להו גזירה שוה. ולקמן בעי הדיוטות מנא להו לאי הוו דרבי ג"ש למילף נדרים משחוטי חוץ להכשיר הדיוטות הוו ילפי נמי שחוטי חוץ מנדריס לאין ג"ש למתלה: לומר לך חכם מתיר ואין בעל מתיר. ובריתא דלעיל דתיא ליה ג"ש וגם חכם מתיר ואין בעל מתיר ס"ל דמופנה מכל אחד הן דשחוטי חוץ: **על השחיטה הוא חייב.** אם שחט עוף קדשים בחוץ חייב אע"פ שאין זה דרך הכשרי בפנים ואם מלקו בחוץ פטור. ומאן דדרים גזרה שוה נפקא ליה מדדרים בתורת כהנים אשר יטמאנו על השוחט הוא חייב ואינו חייב על המליקה:

עין משפט נר מצוה

סו א ב מיי' פ"ו מהל' שבועות הל' ו ופ"ד מהל' נדרים הל' ה סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף ו:
סז ג מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' כה ופ"ד מהל' תרומות הלכה ח סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רג סעי' ג:
סח ד מיי' פי"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה יח:

תוספות

מה בשחוטי חוץ כו'. לקמי' מפ' לה: להכשיר ג' הדיוטי'. דחד ליכא למימר, מדאלעזרין קבע ראשי מטות ליחיד מומחה מכלל דהדיוטי' לא סגי בחד, ומדאפיק לחד אוקמי' אחלמא, כמו דין דנעי' שלשה: לומ' שיש שאלה בהקדש. שאם שחט קדש' בחוץ ונשאל להקדש מפטר מקרבן וכתיב: ולב"ש דאמרי אין שאלה בהקדש. דאמרי בגזיר (ל:) דהקדש טעות הקדש. [וממילא] דאין שאלה, דשאלה דנדר משום דמצוי לנדר נדר טעות: זה הדבר דנדרי'. כיון דלא גמרי ג"ש, למאי הלכתא: חכם מתיר וכו'. ולר"י דלעיל (עז:) דכי נמי דרשי' כיה הך, דר' מייניה ג"ש, דהוי מופנה מלד אחד גבי שחוטי חוץ: **הא** כתי' שבת. מחלת מועדות פ' פנחס (במדבר כח): **והא מסיטרא** כתי'. בתר פרש' [המועדות כראשי] המטות:

פירוש הרא"ש

ת"ל זה הדבר. חכם מתיר דכתיב לא יחל דברו ודרשינן הוא אינו מיחל אבל אחרים מוחלין לו דמשמע שעשה דבריו חולין ומתירין מעיקרן: להכשיר שלשה הדיוטות. דכל ישראל כשרין להפר נדרים (ובזו) [וכ'] ליכא למימר מדאלעזרין לראשי המטות להכשיר יחיד מומחה ופרי הוו ב"ד שקול הלכך צריך שלשה ואפילו לשמואל דאמר שנים שדנו דינם דין ה"מ לממונא אבל לאיסורא מודה דצריך שלשה: ביחיד מומחה. והא דכתיב לראשי בלשון רבים מומחין דעלמא קאמר: לומר שיש שאלה בהקדש. שאם שחט קדשים בחוץ ונשאל על הקדש ונפטר מקרבן וכתיב הי"ה לכל דבר הקדוש בטולא שפתיו כגון תרומה ומעשר כדאמר לעיל בפרק הנודר מן הירק (דף נט.): ולב"ש דאמרי אין שאלה בהקדש. דבגזיל להו דהקדש בטעות הקדש כדאיתא במסכת מזיר (דף

מכלם, והוא הדין לכל דבר הקדוש בטולא שפתיו, כגון תרומות ומעשרות, דאי בעי מיפטיל עלייהו וחזרין לטיהלן כדאמרינן בפ"ק פרק הנודר מן הירק (שם). **לב"ש דאמר אין שאלה בהקדש.** אין שאלה בשום הקדש בעולם, דאפילו בשיטולא לו החכם פתח של תרטה אינו יכול להתירו, דאע"ג דעוקר את הנדר מעיקרו ושוטהו נדר של שעות, אפילו הכי גבי הקדש לא אמרי ב"ש הכי, דאפילו כשנעשה הקדש בטעות איתוע לתקדיש חשבי ליה הקדש גמור, כ"ש היכי דהוקדש בלא טעות שלא יועיל פתח התרטה שיטולא לו החכם להתירו (שם). **חכם מתיר.** בלשון מיותר לך, כדכתיב לא יחל דברו, הוא דלא יחל אבל אחרים מוחלין לו, ולשון היתר משמע להו לרבנן הלי לא יחל, ועשה יש לדבר, לפי שהחכם אינו אמתי כיון שמעו כמו בעל בלא טענה, אלא ע"י שמוצא לו מרטה ועקר את הנדר מעיקרו, הלכך לא שייך ביה לשון הפרה אלא לשון התרה, שהתיר לו איסור ע"י הוראה וטענה גמורה, אבל בעל מיפר לאשתו אינו שמעו בלא מרטה מגזירת הכתוב כמו הפר את נדרי, כל דבר קיום העקר ומתבטל בלא טעם קרוי הפרה (שם). **ואין חכם מיפר.** שאם אמר מופר לך לא אמר כלום, דהכי משמע זה הדבר זה הדבור, כמו שכתוב בפרשה מעבר, לזה לשון התרה ולזה לשון הפרה, ולב"ה נפקי להו מסברא דתפרי לעיל דבחכם שייך לומר לשון היתר ובבעל לשון הפרה (שם). על השחיטה. בחוץ חייב כרת, דאפילו השוחט עוף קדשים בחוץ, דנפקא לן בתורת כהנים וכזבחים (קו.), מאו אשר יטמאנו, **ואין חייב על המליקה.** של עוף בחוץ, דזה משמע כענין שמפורש בפרשה חייב, כלכתיב כי יטמאו, ולא מ"ש דנפקא לן בת"כ ת"ל אשר יטמאנו, על השחיטה חייב ואין חייב על המליקה (ב"ב שם). **מועדי ה' נאמרו כו'.** סוליה מפרש לקמיה (שם).